

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 listopada 2013 roku, sygn. akt I C 665/12 w sprawie z powództwa M. M. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę i ustalenie Sąd Rejonowy w Pabianicach:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 487,60 złotych tytułem odszkodowania z ustawowymi odsetkami od obu kwot liczonymi od dnia 6 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,
2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki rentę w wysokości 40 złotych miesięcznie począwszy od dnia 1 marca 2012 r.,
3. ustalił, że pozwany ponosi odpowiedzialność za dalsze, mogące powstać w przyszłości skutki wypadku, jakiemu powódka uległa w dniu 5 listopada 2011 roku,
4. oddalił powództwo w pozostałej części,
5. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 435,06 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,
6. nakazał pobranie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pabianicach kwoty 1.774,55 złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych,
7. nakazał ściągnięcie ze świadczenia zasądzonego w punkcie 1. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pabianicach kwoty 1.233,16 złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na ustaleniu, że w wyniku wypadku komunikacyjnego, którego sprawca korzystał z ubezpieczenia w zakresie OC w pozwanej spółce, powódka M. M. doznała obrażeń ciała w postaci stłuczenia głowy ze wstrząśnieniem mózgu oraz skręcenia kręgosłupa szyjnego. Na skutek wypadku u powódki wystąpiła nerwica pourazowa z objawami zaburzeń adaptacyjnych, która spowodowała długotrwały uszczerbek na zdrowiu wynoszący 5 %. Powódka doznała także urazu kręgosłupa szyjnego z zespołem bólowym, który również wywołał długotrwały uszczerbek na zdrowiu wynoszący 5 %. Zakres cierpień fizycznych i psychicznych powódki był średnio nasilony. W wyniku przeprowadzonego postępowania likwidacyjnego pozwany wypłacił powódce kwotę 3.000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz 1.032,40 złotych tytułem odszkodowania.

Sąd pierwszej instancji uznał powództwo za zasadne w części. W zakresie żądania zadośćuczynienia, Sąd ocenił, że kwotę adekwatną do rozmiaru doznanych przez powódkę cierpień o charakterze fizycznym i psychicznym stanowi kwota 18.000 złotych, zatem uwzględniając dokonaną na rzecz powódki wypłatę w kwocie 3.000 złotych zasądził na jej rzecz 15.000 złotych z tego tytułu. Dokonując wyliczenia należnego M. M. odszkodowania, Sąd miał na uwadze niezbędny zakres korzystania przez powódkę z pomocy osób trzecich, poniesione przez nią koszty leczenia, jak również kwotę utraconych przez nią zarobków. Zważywszy na dokonaną przez pozwanego wypłatę kwoty 1.032,40 złotych tytułem odszkodowania, Sąd zasądził na tej podstawie kwotę 487,60 złotych. O odsetkach od zasądzonych kwot Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z treścią art. 817 § 1 k.c.

Koszty procesu Sąd rozdzielił stosunkowo między stronami na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., uznając, że powódka wygrała sprawę w 59 %. Z kolei w zakresie orzeczenia o kosztach sądowych, Sąd oparł swe rozstrzygnięcie na treści art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.). W konsekwencji, Sąd nakazał ściągnięcie ze świadczenia zasądzonego w punkcie 1. kwoty 1.233,16 złotych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Pabianicach tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła powódka, skarżąc je w części oddalającej powództwo z tytułu zadośćuczynienia ponad kwotę 15.000 złotych w zakresie do kwoty 17.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 kwietnia 2012 roku, tj. w zakresie punktu 1 zd. 1 i punktu 4 wyroku oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i kosztach sądowych, tj. w zakresie punktu 5. i 7. wyroku. Zaskarżonemu wyrokowi apelująca zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, to jest art. 445 § 1 k.c. poprzez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że zasądzone zadośćuczynienie w kwocie 15.000 złotych (łącznie 18.000 złotych) jest odpowiednie dla powódki, podczas gdy zadośćuczynienie w tej wysokości jest rażąco niskie, zaś sumą adekwatną do rozmiarów krzywdy powódki jest kwota 17.000 złotych (łącznie 20.000 złotych);
2. naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, to jest przepisu art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego niezastosowanie pomimo zaistnienia przesłanek ku odstąpieniu od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w punktach 1., 5. i 7. poprzez:

- a) podwyższenie kwoty zasądzonej tytułem zadośćuczynienia do kwoty 17.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 6 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty;
- b) stosowne skorygowanie kwoty zasądzonej od pozwanego na rzecz powódki tytułem kosztów procesu przed sądem I instancji;
- c) odstąpienie od nakazania ściągnięcia z zasądzanego na rzecz powódki świadczenia kwoty 1.233,16 złotych tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Nadto skarżąca wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja co do wysokości zasądzonej tytułem zadośćuczynienia kwoty nie jest zasadna, natomiast co do rozstrzygnięcia o kosztach sądowych jest trafna i skutkuje zmianą zaskarżonego orzeczenia w tym zakresie.

Sąd Odwoławczy podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, przyjmując je za własne.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutu apelacyjnego dotyczącego naruszenia art. 445 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, należy wskazać, że z treści powołanego przepisu wynika, iż w wypadkach przewidzianych w art. 444 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Wyrażenie „odpowiednia suma” jest wyrazem słusznego założenia, że ze względu na istotę krzywdy nie da się jej wyliczyć w sposób ścisły, w przeciwieństwie do szkody majątkowej. Tym samym ustawodawca nie precyzuje, wedle jakich kryteriów oceniać odpowiedniość zadośćuczynienia. Judykatura wykształciła powszechnie akceptowane zasady orzekania w tym zakresie. Określając wysokość zadośćuczynienia sąd winien wziąć pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, w tym szczególnie okoliczności dotyczące konkretnej osoby pokrzywdzonej, jak np. stopień poniesionego uszczerbku, trwałość skutków, prognozy na przyszłość, wiek pokrzywdzonego (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 listopada 2004 r., I CK 219/2004, LexPolonica nr 1538848).

Bezspornie jednak zastosowanie wymienionych kryteriów nie prowadzi do ścisłego, a co najwyżej orientacyjnego ustalenia wysokości zadośćuczynienia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych za utrwalony uznaje się pogląd, iż określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji. Sąd odwoławczy może je korygować wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy mających na to wpływ jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lipca 1970 r., III PRN 39/70, Państwo i Prawo (...))

str. 170) wyrok SN z 7.01.2000r. IICKN 651/98 – niepubl., wyrok SN z 17.01. 2001r. (...) 351/99 – niepubl.). Oznacza to, że określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowi istotne uprawnienie sądu rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji.

W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji rozważył wszystkie okoliczności, które miały wpływ na zakres krzywdy powódki w zakresie, w jakim wynikało to z okoliczności faktycznych sprawy - miał na względzie zarówno stopień doznanego przez powódkę uszczerbku na zdrowiu, stopień doznanych przez nią cierpień fizycznych i psychicznych, dyskomfort, którego doświadczyła w związku z koniecznością korzystania z pomocy osób trzecich, jak i dalsze następstwa wypadku w postaci lęku przed kierowaniem pojazdami i ograniczeń w zakresie uprawiania sportu. Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że kwota 15.000 złotych jako uzupełnienie uprzednio wypłaconej kwoty 3.000 złotych stanowi sumę odpowiednią tytułem zadośćuczynienia powódce doznanej krzywdy.

Zważywszy, że zasądzona przez Sąd pierwszej instancji tytułem zadośćuczynienia kwota nie jest znacznie niższa od kwoty dochodzonej przez powódkę, a także od obiektywnie określonej wysokości zadośćuczynienia w rozpatrywanej sprawie z punktu widzenia materialno prawnego, nie można przyjąć, ażeby zasądzona zadośćuczynienie było niewspółmiernie nieodpowiednie jako rażąco niskie. Zasądzona na rzecz powódki kwota wbrew odmiennym wywodom apelacji spełnia funkcję kompensacyjną i nie ma wymiaru symbolicznego, a zatem stanowi dla powódki odczuwalną rekompensatę.

Z uwagi na powyższe Sąd oddalił apelację w tej części na podstawie art. 385 k.p.c.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego niezastosowanie pomimo zaistnienia ku temu przesłanek, należy zgodzić się ze skarżącym, że w sprawie zachodził wypadek szczególnie uzasadniony, pozwalający Sądowi na odstąpienie na zasadach słuszności od obciążenia powódki kosztami sądowymi. W piśmiennictwie wskazuje się, że oceny, czy taki wypadek zachodzi dokonuje się przez przyzmat tych samych kryteriów, które uzasadniają odstąpienie od obciążenia strony kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c. Zasadniczym kryterium są zatem względy słuszności. Za decydujące uważa się trudne warunki materialne strony (K. Gonera, Komentarz do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, LexisNexis 2011; wyrok SN z dnia 10 stycznia 1969 r., II CR 506/68, LexPolonica nr 325675, OSNCP 1969, nr 9, poz. 166). Nie można jednak pomijać takich okoliczności, jak charakter sprawy - zwłaszcza w przypadku żądań o charakterze odszkodowawczym rozstrzygnięcie o kosztach procesu powinno pozostawać w rozsądnym stosunku do rozstrzygnięcia o żądaniu głównym (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 22 grudnia 1975 r., I CR 858/75, LexPolonica nr 321851). W przeciwnym razie obciążenie pokrzywdzonego kosztami procesu może niweczyć kompensacyjny charakter zasądzonego zadośćuczynienia.

W treści postanowienia z dnia 20 października 2011 r. (IV CZ 66/2011, LexPolonica nr 5794488) Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że konieczność odstąpienia od obciążenia powoda kosztami sądowymi może wystąpić w sprawach o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, w których nierzadko dochodzi się - na skutek subiektywnej oceny szkody - roszczeń w szerszym rozmiarze niż usprawiedliwiony obiektywną oceną okoliczności sprawy. W konsekwencji dochodzi do częściowego oddalenia powództwa, a kosztami należnymi od nieuwzględnionej części roszczeń nie można obciążyć przeciwnika strony zwolnionej od kosztów sądowych. Na gruncie niniejszej sprawy szczególnego podkreślenia wymaga fakt, iż żądanie powódki nie było wygórowane, a oddalenie powództwa dotyczyło w znacznej mierze kwoty wypłaconej powódce przez pozwanego w wyniku zakończenia postępowania likwidacyjnego już po chwili wytoczenia powództwa. Dodatkowo podnieść należy, że w związku z wypadkiem powódka była zmuszona zmienić miejsce pracy, a obecnie osiąga dochód w kwocie 1500 złotych brutto.

Mając na względzie całokształt okoliczności przemawiających za przyjęciem, że w sprawie zachodził wypadek szczególnie uzasadniony, należało odstąpić od obciążenia powódki należnymi od niej kosztami sądowymi w całości.

Wyniki kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku skutkowały jego zmianą w opisanym wyżej zakresie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. W pozostałej części apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu w oparciu o przepis art. 385 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego uzasadnia przepis art. 102 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Za nieobciążaniem powódki kosztami z tytułu zastępstwa procesowego strony pozwanej przemawiają te same okoliczności, które szczegółowo opisano w treści uzasadnienia odstąpienia od obciążenia powódki kosztami sądowymi wygenerowanymi w toku postępowania pierwszoinstancyjnego.